

Ivan Kristijan Andersen.

Užé v zadnjem „Vertčevem“ listu sem vam povedal, preljudi otroci, da je umrl sloveči danski pisatelj Ivan Kristijan Andersen, ki je sè svojimi mičnimi pripovedkami očaroval ves svet. Naj vam denes povem nekoliko več o tem slovečem pisatelji, ki je bil posebno vam otrokom velik prijatelj.

Andersen se je rodil 2. aprila 1805. leta v mestu Odensee na fúnlandskem otoku. Odensee je največje mesto na otoku Fünenu z veliko obertnijo.

Njegov oče je bil ubog črevljjar, a mati períca. Užé v zgodnej mladosti mu je oče pripovedoval lepe pripovedke iz tako imenovane knjige „tisoč in jedna noč,“ katere je Ivanek zeló rad poslušal. Jedva se je naučil čítati in pisati, užé je mislil na to, kako bi napisal gledališko igro. Zna se, da so bili njegovi prvi umotvori zeló slabi, ker je bil še premlad. Zaradi tega so ga njegovi součenci zasramovali in mu so rekli „komedijant.“

Andersen je zgodaj izgubil očeta. Ker nij hotel ubožnej materi biti v skerb, šel je v bližnjo predilnico; a nij dolgo ostal tukaj, kajti njegovo mehko sercé nij moglo prenašati preklinjanja in drugih nespodobnosti tovarniških učencev. Mati ga je hotela dati h krojaču, a nij imel veselja do tega rokodelstva. V njegovem serci so užé zgodaj pognale pesniške misli globoke korenine. Zatorej prosi matere, da bi mu dala njegove prihranjene novce, katerih je bilo komaj kakih trinajst tólarjev, ker bi rad potoval v Kodanj. Kodanj je glavno in stolno mesto danskega kraljestva; večina ga je na otoku Seelandu, a majhen kos na dobro obdelanem otočici Amageru ter je skoraj najlepše mesto v celej Evropi. V to véliko mesto prišedši, sprejeli so ga dobri ljudjé. Tukaj se je učil péti, igrati v gledališči in plesati. Zopet je začel poskušati, da bi pisal gledališke igre, a vse zamán, nij mu šlo izpod rok, kajti k temu je treba znanja, kakoršnega Andersen do zdaj še nij imel. Začnè se resno učiti in natihoma tudi pisati. Tudi na pot se podá, a to najprej na Nemško, kjer si je mnogo prijateljev pridobil; potem potuje tudi na Francozko, v Italijo, Angležko, Španijo, Gerško in celó v malo Azijo. Vse, kar je na svojem potovanji videl in skusil, pripoveduje v posebnih svojih spisih, ter pravi, da se mu vse njegovo življenje zdi prijetno, bogato in srečno. Na drugem mestu zopet pravi: „moje življenje léži pred menoj tako lepo in bogato, da ne more biti lepše in bogatejše. Čutim, da sem popolnoma srečen.“

Andersen je mnogo pisal in vse, kar je napisal, lepo in prijetno je, polno najlepših fantazij, v lepem in krasnem jeziku. Zatorej po vsej pravici zasluži imé „kralja danskih pisateljev.“ A Andersen sè svojimi prelepimi spisi nij razveseljeval samo danskih otrok, on nij pisal samo za svoj národ, nego on je pisal za vsacega dobrega otroka in za vsak národ. Oglejmo si malo njegova slovstvena dela.

Kako je Andersen pisal pripovedke, kaže nam v tretjem zvezku svojih slovstvenih del, kjer pravi: „jaz sem pripovedke pisal po ukazu svojih improvizatorjev (takih pesnikov, ki pesni kujejo brez pripravljanja). Tako mi je n. pr. pesnik Thiele ukazal, da mu napišem pripovedko o piščalki, katera samo na desno stran piska, in jaz mu napišem pripovedko: „vse na desno stran.“ — Ko necega dné srečam znanega Thorwaldsena, reče mi, da bi mu kaj šaljivega napisal o igli, in jaz mu spišem pripovedko „o igli.“ Tako je

mного Andersenovih pripovedek postalo. — Njegova prva pripovedka, ki jo je 1829. leta spisal, nij bila ugodno sprejeta. Pozneje izdá zopet isto pripovedko, a to pod drugim naslovom, in zdaj je ljudém verlo dopadla. — 1830. leta je izdal prvo zbirko svojih pesni, katerim je sledil drugo leto takój zopet drugi zvezek. 1831. l. je potoval v severno Nemčijo, kjer se je seznanil v Berlinu sè slovečim Chamisso, a v Draždanah sè slovečim Tieckom. Istega leta je bil tudi najugódnější čas njegovim pripovedkam. Napisal je štiri večja dela, mej katerimi je posebno zanimiva pripovedka „mali in veliki Klavs.“

Njegove pripovedke so redoma izhajale vsacega leta na božič. Mnogo jih je užé preloženih v druge tuje jezike, a nekoliko tudi v naš mili slovenski jezik, ter bi vredno bilo, da se vsi Andersenovi spisi prelože v naš rodni jezik, ker plemenitijo nežno otroško sercé.

Andersen je pisal ves čas do svoje smerti. Umerl je letos 4. avgusta v Kodanji, kjer ga je velika množica ljudi spremila na pokopališče, mej njimi celó kraljevski dvórniki in poslanci. Tako je umerl Ivan Kristijan Andersen, ali v naših sercih še žíví in bode živel na veke. Na njegov grob so mu položili lep venec s prelepim trakom, na katerem je bilo zapisano: „Umerl si, ali v otročjih sercih še zmiraj živiš,“ a na drugej stráni so bile besede: „V spomin največjemu pesniku Andersenu.“

Tudi ti, preljuba slovenska mladina, imela bodeš še mnogo priložnosti, da se bolje upoznaš s prelepimi spisi pokojnega pesnika. Beri je rada, saj jih je tudi tebi napisal v spomin, ako tudi mu nijsi v rodu niti po kervi niti po jeziku. „Vertec“ vam je užé nekoliko njegovih pripovedek prinesel v slovenskej prestavi, a prijatelji vaši bodo skerbeli, da vam jih še mnogo mnogo prinese v poduk in zabávo.

I. T.

Pokopališče.



Rad hodim na pokopališče. Tam je vse tiho in mirno, a prijazna cerkevca sè svojim belim zvonikom gleda in nadzoruje zelene grobove.

Tu počivajo umerli ljudjé drug poleg drugoga: stari in mladi, bogati in ubožni; a cvetice na grobovih se víjô, kakor bi hotele govoriti: „počivajte mirno in sladkó pod persteno gomilo, dragi ljudjé, saj skoraj pride dan, ko se zopet prebudíte; cvetíce to dobro vemo.“

Ob grobéh hodijo ljudjé tiho in résno, marsikateri tudi joka. Žalostno je res za vsacega, kedar mu kdo umré. Pridejo možje v černej obleki, odnesó merliča v lesenej kersti (trugi) ter ga spusté v hladni grob.

Tam pod ónim zelenim gričkom počiva moj preljubi oče, moja preljuba mati, ki mi je tolikokrat rézala kruha. Idem tja, da jima položim venec na óni leseni križ.

D. Juríša.